

PAG 35

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΛΗ

Η

ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ — Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1905

3637

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Β5
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΛΗ

Η

ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ — Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1905

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ἐν τῷ κόσμῳ ἑμονάρχει ὁ Αὐγουστος. Καταβηλημένη ὑπὸ ἔμφυλίων σπαραγμῶν ἢ ἀπολυταρχικῆ Ῥώμῃ κατέκειτο εἰς χλοεράς δάφνας αἱματοβρέκτους, ἄς εἰς τὴν γῆν τοῦ Λατίου, περίξ τοῦ Παλατινοῦ λόφου, εἶχεν ἔμφυτεῦσαι πρῶτος ὁ Ῥωμύλος, εἶχε καλλιεργήσει ὁ ἔσχος πατριωτισμὸς τῶν ἀρχηγόνων καὶ ἀτέγκτων Κυριτῶν, εἶχε δὲ ἀρδεύσει μὲ τὴν θυσίαν, μὲ τὸ δάκρυ, καὶ μὲ τὸ αἷμα ἔτι σὺ μόνον τῶν Ῥωμαίων ἢ γενεά, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀτελευτήτου Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἢ κραταιοτάτη ἔμφανσις.

Ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς Λυσιτανίας ἄχρι τῶν Σκώτων καὶ Πίκτων, ἀπὸ τῆς χώρας τῶν Γαλατῶν ἄχρι τῆς Σκυθίας, ἀπὸ τῶν Γευτονικῶν δρυμῶν ἄχρι τῶν μεσογαίων Ἀσιατικῶν χωρῶν καὶ ἀπὸ τούτων ἄχρι τοῦ Ἄτλαντος ἀπολέμητος καὶ ἀνενόχλητος ἐκυριάρχει ἢ Ῥώμῃ. Πελωρίαν ἀψίδα εἶχεν ἐγείρει ἢ σπάθη της. Εἶχε κοσμήσει αὐτὴν μὲ τὰ σκῦλα τῶν δουλωθέντων λαῶν — καὶ τῶν Ἑλλήνων φεῦ! —, εἶχεν ὑψώσει αὐτὴν εἰς μνήμην τῶν πολεμικῶν θριάμβων καὶ της τόλμης τῶν λεγεῶνων, καὶ πρὸς τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα ἐστραμμένη ἐπέτασεν αὐτὴν νὰ διέλθῃ ὑπὸ τὴν καυδιανὴν τοῦ θριαμβευτικοῦ τόξου καμπύλην.

Ἦδη τὸ πᾶν ἦτο δοῦλον καὶ ἀνακλι. Ἐπιβληθεῖσα εἰρήνη ἀπλώνει τὸ κρήδεμνον αὐτῆς ὑπερθεὶν τῆς σιγῶσης καὶ ἀποκαρτερησάσης κοινωνίας, διὰ πρώτην δὲ φοράν τότε ἐθεάθησαν κεκλεισμένοι αἱ πύλαι τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἰανοῦ. Τὴν ἀδελφοκτόνον λύσσαν τοῦ Σύλλα καὶ τοῦ Μαρίου, τὰς νίκας τοῦ Πομπηίου, τὰ τρόπαια τοῦ Καίσαρος, τὴν ἀνεπίφθονον δάφνην τῶν Φαρσάλων, διεδέχθη ὁ κλάδος τῆς ξανθῆς ἐλαίας, καὶ τὴν κραυγὴν τῆς μάχης εἶχεν ὑποκαταστήσει τὸ εὔμουσον καὶ ἀρμονικὸν ᾄσμα τοῦ Βιργιλίου, τοῦ Ὀρατίου, τοῦ Ὀβιδίου, τοῦ Τιβούλλου.

Ἐσίγα ὁ Ἄρης, καὶ μόνον ἡ Μοῦσα ἐφθέγγετο. Πρᾶσι ἔπνεον Ζέφυροι ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν θαλασσῶν καὶ τῆς γῆς, καὶ ὁ Αἴολος εἶχε καταστείλει τὰ πνεύματα τοῦ μαινομένου Νότου καὶ τοῦ Βορρᾶ ἐντὸς τοῦ ἀσχοῦ του.

Ἀπροσδιόριστον αἰσθημα, μυστηριώδης τις προσδοκία, ἀσαφῆς ἀλλ' ἰσχυρά, ἐκράτει ἐν τούτοις εἰς τὴν ἔμφυχον φύσιν. Ἐν προκαταλήψει ἀγνώστου τινὸς προσηλοῦνται οἱ ὀφθαλμοὶ διερευνῶντες πανταχοῦ. Καὶ οὐδὲν ἀνευρίσκοντες ἔτι, ταπεινοῦνται πάλιν ἵνα ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ἀνεξήγητον πρόληψιν καὶ προσδοκίαν, τὴν δεσπόζουσαν τῶν καρδιῶν.

Ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ ἐκείνῃ τῆς προσηλώσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἢ παρασχεθεῖσα ἄνεσις εἰς τὴν ἐνδόμυχον συνείδησιν ἀναλίσκεται ἐπιμονωτέρα περὶ τὴν ζήτησιν τοῦ ἀφανοῦς μὲν, ἀλλὰ προαισθανομένου ἀγνώστου. Τὸ οὖς ἐντείνεται ὅπως ἐνωτισθῇ ἀπορρήτου τινὸς φωνῆς ἕξοχα ῥήματα χρησιμοδοτούσης, καὶ φθεγγομένης θέσφατα ἀκα-

τανότητα ἀπὸ τοὺς ὑποκριτὰς μάντις τῶν ἱερῶν καὶ τοὺς πανούργους οἰωνοσκόπους. Δέος ἀνεξερύνητον κρατεῖ εἰς τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ τούτου πλειότερον ἀνευκρίνιστος δοξασία τις ἀθεμελίωτος, νοῦ προκατάληψις ἐλαύνει τὰ πνεύματα. Ἡ μέγα τι ἐτελέσθη ἢ μέγιστόν τι κυοφορεῖται.

λλλ

Ὁ Ἐπίκουρος ἴδρυσεν ἤδη ἀπανταχοῦ τὸ ἐκλελυμένον κράτος αὐτοῦ, ρυπαρὸς δὲ Ἔρωσ οἰνοχοεῖ εἰς ἀφροδίσεια δεῖπνα. Πᾶν κοινωνικὸν θεμέλιον ἐσαλεύθη, καὶ ἀσθενέστερον ἡσμέραι ἀποβαίνει τὸ κράτος τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Κατέλυθη καὶ τοῦτο. Ὁ Κόσμος οὔτε μεγαλωνύμων ἄθλων καὶ μαχῶν ἀναμιμνήσκειται πλέον, οὐδ' ἀπὸ τοῦ πυρσοῦ, ὃν ἤναψαν τὰ ἔξοχα πνεύματα, σπεύδει νὰ κοινωνήσῃ. Ἡ Ἀργιλεωνίς, ἡ Κορνηλία καὶ αἱ συμπάρεδροι αὐτῶν ἐλησμονήθησαν πλήρως. Δὲν ἐλησμονήθη ἡ γυνή. Ἡ ἀρετὴ τῆς γυναικὸς ἐλησμονήθη μόνον. Τὴν ἐντολήν δὲ τῆς μητρός, ἣτις ἔλεγεν εἰς τὸ τέκνον αὐτῆς ὅτι, ἢ ἐντίμως νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα, ἢ νεκρὸν νὰ σὲ φέρωσιν ἐπ' αὐτῆς, τὴν σκηνὴν τῆς ἄλλης, ἣτις ἐκόμιζε πρώτη τὸν λίθον ὅπως ἀποκλείσῃ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τὸν προδότην υἱὸν της, τὰ διδάγματα, ἅτινα ἀκηλίδωτοι Ρωμαῖαι δέσποιναι εἶχον εἰς χρόνους ἀκηλιδώτους παράσχει ἐν Ρώμῃ, διεδέχθησαν ἀκόλαστοι σκηναὶ καὶ ἀναπολήσεις ἐρώτων καὶ δειπνῶν, ἐνθα ἐφλέγμανον καὶ ἐχορέννυντο αἱ φαῦλαι ὄρμαι, καὶ ὅπου, ἐν ἡδυπαθεῖ ἐκλύσει, ὠνειροπολοῦντο, εἰς περιπαθῆ μίμησιν ἐπαγόμενα καὶ πραγματοποιούμενα τῆς Κλεοπάτρας καὶ τοῦ Ἀντωνίου τὰ συμπόσια, αἱ μυθῶδεις ἡδονικαὶ παρατάξεις, καὶ τὰ κοσμήματα — ἀληθῆς τῶν γυναικῶν καὶ

κραταιὸς πειρασμὸς — ὧν ἕν, δῶρον τοῦ Ἀντωνίου, καὶ εἰς ἐνώτια ἀρμοσθέν, ἐβάρυνε πλεόν τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

ΛΛ

Προσφορωτάτη ὥρα ἀντιδράσεως, πρὸ τοιαύτης ἀκατανοήτου καὶ ἀχαλινώτου ἐκλύσεως, ἦτο ἡ στιγμή ἐκείνη. Ἡ ἀνθρωπότης εἶχε χρεῖαν ἰσχυροῦ κλονισμοῦ ὅπως συνέλθῃ, ἀνακαινίσεως δὲ ἐντὸς φλέγοντος σίφωνος, ἀφ' οὗ κεκαθαρμένη ν' ἀναπηδήσῃ καὶ νὰ ἐπιβληθῇ ἡ συνείδησις τῆς ἀρετῆς, καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἀθανασίας μετὰ τῆς εὐγενείας καὶ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀνθρώπου. Θεοῦ τινος ἀληθοῦς, μυστηρίου τινὸς ἔδειτο ὁ Κόσμος.

Καὶ τὸ μυστήριον, τὸ μέγιστον καὶ μᾶλλον ἐκπληκτικὸν τῶν μυστηρίων, ἐπετελέσθη εἰς πεντηχρὸν χωρίδιον τῆς Ἰουδαίας. Καλεῖται Βηθλεέμ. Ὁ Ἰουδαϊκὸς ὑπῆρξεν ὁ προνομιούχος λαός, οὗ τέκνον ἐξέλεξεν ἡ Θεία Σοφία ὅπως ἐκδηλωθῇ ἡ αὐτῆς δύναμις ἐν τῇ ὑλικῇ αὐτῆς ἐμφανίσει. Τὸ θαῦμα καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπίσεως ἐτελέσθη εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ὁ ἐρίγδουπος καὶ μεγαλόφωνος Ἡσαΐας, ὅστις εἰς τὰς αἰθερίους καὶ οὐρανοβάμονας αὐτοῦ ἐκστάσεις εἶχεν εἰς τὸ ἀχανὲς ἐνατενίσει τὴν Θεῖαν Βουλὴν, ἔβλεπε τὴν πλήρωσιν τῶν ὀπτασιῶν του, οἱ ὑψηγόροι δέ, οἱ μεγαλορρημόνως προφητικοὶ καὶ ἀκατάληπτοι αὐτοῦ λόγοι, τὰ δεινὰ καὶ ἐκπληκτικῆς φρίκης καὶ μεγαλοπρεπείας ὀράματά του ἐπληροῦντο ἤδη, ὅποτε τὸ ἐπηγγελμένον πλήρωμα τοῦ χρόνου εἶχεν ἐπέλθει. Ἀπὸ τῆς μεγάλης ρίζης τοῦ Ἰεσαΐ ἐφύη ὁ εὐχυμὸς κλάδος, ὁ εἰς ἀειθαλὲς καὶ πλούσιον δέν-

δρον πυργωθείς, καὶ ὑφ' ὃ καταφυγοῦσα ἐσκιάσθη καὶ ἐσώθη ἢ εὐγνωμονοῦσα ἀνθρωπότης. Φωνὴν χαρᾶς ἀφῆκε τῆς ἀπατηθείσης Εὐας τὸ στόμα, ἐσύριξε τὸ ὕστατον ὃ κατακέφαλα κτυπηθεὶς ὄφις, ὃ ταπεινωθεὶς Δαίμων τῆς Ἀμαρτίας καὶ τοῦ Πειρασμοῦ συνέστειλεν ἔντρομος τὰς συντριβείσας μαύρας πτέρυγὰς του, καὶ ἐναρμόνιον ἐτόνισεν ἄσμα, πρὸς δόξαν τοῦ Αἰωνίου Θεοῦ, ὃ θεῖος χορὸς τῶν Χερουβεὶμ. Ἡ ἐπαγγελία μέχρι κεραίας εἶχε πραγματοποιηθῆ. Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη.

ΛΛ

Οὐδέποτε γλυκυτέρα μορφή ἔλαμψεν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ οὐδέποτε μουσικώτερος καὶ μᾶλλον ἀπέριττος λόγος, τῆς πειθοῦς ἄγων τὴν δύναμιν, ἀντήχησεν εἰς τὸν γήινον αἰθέρα. Γοητεύει διὰ τῆς γλυκύτητος, καὶ ἀφοπλίζει διὰ τῆς πραότητος. Καὶ εἶνε παιδίον ἐτι. Τὸν ἐπηγγελμένον υἱὸν τῆς Μαρίας θὰ διώπτειεν ἴσως τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους, ὅταν, φθειγγόμενον ἐν ἐκστάσει ἐνώπιον τῶν δικαστῶν, ἔλεγε προφητικῶς πρὸς αὐτοῦς:

«Εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτ' ἂν εἰ μὴ τινα ἄλλον ὃ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν».

Ὁ παγκόσμιος φιλόσοφος ἦτο ὃ χριστιανὸς πρόδρομος τῶν πρὸ τοῦ Ἰησοῦ χρόνων, ὃ θεῖος προφήτης τοῦ μέλλοντος, ὃ λαλῶν πρὸς τοὺς δικαστάς, τοὺς ἐκπροσωποῦντας τὰς ἐπερχομένας τῆς ἀνθρωπότητος γενεάς. Ἀληθῶς ἐκήδετο τῶν πλασμάτων αὐτῆς ἢ θεία Σοφία. Ἦσαν πλάσματα ζυμωθέντα ἐν τῇ ἰψῇ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀνομίας, καὶ οὐδεὶς γήινος σπινθήρ ἦτο ἐπιτήδειος νὰ καθάρῃ αὐτά.

λλ

Καὶ ἡ φλόξ ἐξεπορεύθη ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς Ὑψίστης Σοφίας, καί, οὐρανια, ἐνεσαρκώθη εἰς γηίνην ὑπόστασιν, διασκεδάσασα τῆς ἀγνοίας τὸν ζόφον καὶ ἀγνίσασα τοῦ πάλαι ἀμαρτήματος τὸν ἄδρὸν ρύπον. Ὁ ἠδυπαθὴς τῆς ἀσωτείας δαίμων ὠλόλυξεν ἠττηθεὶς, ἔταν^ε ἄστρον φαεινὸν ὑψώθη ὑπερθεὶς τῆς φάτνης, ἦν, τὴν ταπεινοφροσύνην θέλων ἐμπράκτως νὰ διδάξῃ, ἐξέλεξεν ὁ Ἄναρχος καὶ Ἀτελεύτητος Θεὸς ὡς στέγην καὶ ὡς λίκνον. Βασιλεῖς καὶ Σοφοί, πλούσια κομίζοντες δῶρα καὶ ἀρώματα καίοντες, προσπίπτουσι παρὰ τὴν στενὴν κοιτίδα τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐγκλείει τὸ ἄπειρον ἐν τῇ Ἀληθείᾳ καὶ τὸ ἄπειρον ἐν τῇ Σοφίᾳ. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἀτελευτήτου Χρόνου εἶπε ἡ ἄνευ ἀφελείας ἐναρξίς καὶ τὸ ἄνευ τέρματος τέρμα. Εἶπε Θεοῦ ἐκπόρευσις, τοῦ Παντός ἡ ζωὴ, τῆς Ἀληθείας τὸ στόμα, τῆς Ἀρετῆς τὸ ὑπόδειγμα, τῆς Ἀγνείας τὸ παράδειγμα, τὸ τέλειον κατ' ἄνθρωπον. Εἶπε ὁ Θεάνθρωπος.

λλ

Οὐδεμία γηίνη φιλοσοφία ἐπετέλεσε τὴν ριζικὴν ἐπανάστασιν ἣν ἀπειργάσατο ἡ διδασκαλία τοῦ Ναζωραίου. Ἐκ θεμελίων κατεκρήμνισεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ θεμελίων ἀνήγειρε. Καὶ τὸ ἔργον Αὐτοῦ θεμελιωθὲν εἰς τὰ βαθύτατα ἔγκατα τοῦ πλανήτου, ἐστεγάσθη εἰς τὰ ἀπώτατα ὕψη τοῦ οὐρανοῦ.

λλ

Εἰς τὰς ἀπεράντους χώρας τῆς Ἀσίας ἐβίωσαν νομοθέται καὶ βασιλεῖς, ἄδρὸν κεκτημένοι

τῆς διανοίας τὸ φῶς καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως τὴν ἀπόφασιν. Ἄλλὰ παρῆλθον. Ἄφετε τὴν Ἀλήθειαν, εἰς τοῦ χρόνου τὴν ἑκτασιν, νὰ τελέσῃ τὸ ἀκαταμάχητον καὶ θεῖον ἔργον τῆς, τὸ φωτεινὸν καὶ σωτήριον. Θὰ πέσῃ ἡ κρατοῦσα ἔτι δόξα καὶ ὁ νόμος αὐτῶν, διότι εἶνε ἀνθρωπίνη ἡ δόξα, καὶ ἔργον ἀνθρώπων ὁ νόμος των.

Ὁ κόσμος εἶνε πολὺ παλαιός, νήπιος ὅμως εἶνε εἰσέτι τῶν ἀνθρώπων ὁ νοῦς. Ἄλλ' ἐν Ἰουδαίᾳ ἔλαμψε τὸ φῶς, καὶ πρὸ τοῦ φωτὸς ἐκρύβη τὸ σκότος. Ἐφανίσθησαν οἱ ὑπώχροι δορυφόροι ἐνώπιον τῆς φωτεινοτάτης αἰδέου τῆς ἀληθείας ἐστίας, ὁ δὲ Ἰορδάνης ἐφίμωσε τὸν Γάγγην, καὶ ὑπερθεν τῶν Ἰμαλαῶν ἠγέρθησαν οἱ ταπεινοὶ γήλοφοι τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ αὐτὴ ἔτι τῶν Ἑλλήνων ἡ σοφία, καὶ αὐτὴ ἔτι προσῆλθεν εἰς τὴν πηγὴν τῆς ἀληθοῦς ζωῆς, ἀντλοῦσα πίστιν καὶ συμπλήρωμα. Εἶνε ἡ περικαλλῆς Σαμαρίτις, ἣν ὁ Κύριος εἶδε παρὰ τὸ φρέαρ, καὶ ἥς ἐσκέδασε τὰς συγγνωστάς πλάνας. Πρώτη, αὐθόρμητος, κραταιά, τῶν Ἑλλήνων ἡ φιλοσοφία ἐκλήθη νὰ χωρήσῃ πρὸς τοῦ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν. Καὶ ὅταν ὁ θεὸς Διδάσκαλος ἀκούῃ ὅτι «ἦσαν καὶ Ἕλληνες οἱ μετ' Αὐτοῦ συναναβάντες» λέγει ὅτι «νῦν ἐδόξασθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου».

ΛΛ

Μοναδικὸν καὶ ἐκπληκτικὸν φαινόμενον. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεζήτει τὸν Ἑλληνισμὸν, καὶ οὗτος, συμπληρῶν τὸ κάλλος καὶ τὸ ὕψος του, σπεύδει πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν. Ἡ γηίνη θεότης, ἡ ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ ἐνσαρκωθεῖσα, τελειοῦται ἐν τῇ ἀληθεῖ θεότητι, τῇ ἐκ τῶν Οὐρανῶν ἐκπορευθείσῃ. Τὴν τρισυπόστατον ἐνότητα

τοῦ Θεοῦ, τὸν ἄγνωστον αὐτὸν ἀλλ' ἀληθῆ Θεόν, ἔξαλλος ἀκούει ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος. Πιστεύει εἰς Αὐτὸν καὶ πιστεύων τὸν διαδίδει.

ΛΛΛ

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἦτο ἢ εἰς λύτρωσιν χωροῦσα ἀνθρωπότης, ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο τὸ πνεῦμα καὶ ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ, ὁ τὴν ἀνθρωπότητα φωτίσας, ὁδηγήσας καὶ σώσας. Τὸ ἔργον θεμελιῶν ἢ Θεῖα Σοφία, καταλείπει ὁμοῦς τοῖς ἀνθρώποις τὴν διάδοσιν. Καὶ πρῶτοι οἱ Ἕλληνες ἐγκολποῦνται, στηρίζουσι, πιστεύουσιν εἰς αὐτό. Γήινοι Θεοὶ ὑπῆρξαν οἱ Ἕλληνες σοφοί. Σωκράτης δὲ καὶ Πλάτων αἶρονται ἤδη Βαπτισταὶ Ἰωάνναι, οὐχὶ βοῶντες ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλὰ φωτίσαντες τὰ πνεύματα καὶ παρασκευάσαντες τὰς συνειδήσεις πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ θείου σπόρου. Δόξα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὅπερ, ἀφ' οὗ ἐξηυγένισε καὶ ἐγεώργησε τὰ πνεύματα, ἐσάλπισε διὰ τῆς ἐθνικῆς τοῦ γλώσσης τὴν νέαν θρησκείαν. Ὁ ἐπὶ τῶν καρῆνων τοῦ Ὀλύμπου Ζεὺς, κρονόληρος ἤδη, ἀδυνατεῖ νὰ περισφίγῃ τὸν κεραυνόν. Ἐντὸς ποιητικῆς νεφέλης κρύπτεται τὸ ὀλύμπειον Πάνθεον, καὶ εἰς τὴν γοητείαν τοῦ θέλγοντος Ἑλληνικοῦ μύθου, ἀλλὰ μύθου, δι' ἑλληνικῆς πάλιν χειρός, καὶ γλώσσης πάλιν ἑλληνικῆς, ἀναστηλοῦται ἔμπεδος ἡ Ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΛΛΛ

Εἵκοσιν αἰῶνες παρῆλθον ἔκτοτε. Ὁ Νέρων, ὁ Διοκλητιανός, τὸ κραταιότατον ἀνθρώπινον μεγαλεῖον, αἱ ἐρριζωμέναι προλήψεις, ἡ τρομερὰ καὶ αἱματηρὰ βία καὶ ἀπειλή, ἢ πρὸς τὰς γοη-

τευτικὰς πλάνας προσήλωσις, τὸ κάλλος τῆς ἀνυπερβλήτου Ἑλληνικῆς μυθολογίας, τοῦ μεγάλου ἐκείνου καὶ ἐστεμμένου Ἀποστάτου οἱ εἰδωλολατρικοὶ ρεμβασμοί, τοῦ Πλωτίνου καὶ τοῦ Πορφυρίου, τοῦ Λιβανίου, τοῦ Πρόκλου καὶ τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ συλλήβδην αἰ θέλγουσαι ἀλλὰ μάταιαι ἀπόπειραι καὶ ἐξάρσεις, ἢ πρὸς τὰ καθεστῶτα ἰσχυρὰ ἐμμονή καὶ προσήλωσις, αἰ ἀνθρώπιναι ἀντιδράσεις, τοῦ μύθου καὶ τοῦ ψεύδους ὁ ἀγὼν εἰς οὐδὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἰσχύσωσιν.

ΛΛ

Ὁ ἥλιος τῆς Βηθλεὲμ φωτίζει, καί, μεσουρανωῶν τηλαυγῆς καὶ ἀνέσπερος, χέει ἐπὶ τὸν φθαρτὸν κόσμον τὴν ἀδρὰν ἀκτινοβολίαν του. Καὶ ὅταν δύση ὁ βίος ἡμῶν, ὅταν εἰς ἄλυτον αἰωνίαν νύκτα κλεισθῶσι τὰ βλέφαρά μας, ὁ φωτεινὸς καὶ παρήγορος ἀστὴρ τοῦ Σταυρωθέντος ἐκπέμπει καὶ πέραν τοῦ τάφου πλούσιον κῦμα φωτός, καὶ ἐλπίδος θεῖον ἐφόδιον, ἀνυψοῦν ἐτι τὴν ζῶσαν συνείδησιν καὶ ψυχὴν. Οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα αἰ γῆναι φιλοσοφίαι ἰσχυσαν ἐπὶ τοῦ τεταλαιπωρημένου ἀνθρωπίνου νοῦ, τυρβάζοντος περὶ τὸ μυστήριον τοῦ Θανάτου. Ὁ Θεὸς Ναζωραῖος ἔλυσεν αὐτὸ ὀριστικῶς, καὶ μόνη ἢ πώρωσις ἐξηγηριωμένης ἢ ἐξελεκθείσης ψυχῆς δύναται νὰ ἐμμένῃ εἰς τὴν ἀπελπισίαν καὶ εἰς τὴν ταπείνωσιν τῆς ἀνυπαρξίας.

ΛΛ

Θαυμάσιον ἀνάγνωσμα τοῦ Πλάτωνος οἱ Διάλογοι. Θέλετε ὅμως νὰ ἴδητε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ; Ἀναγνώσατε τὸ Εὐαγγέλιον! Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία εἶνε ἀναντιρρήτως ἢ ὑπερτάτη τῶν γηίνων φιλοσοφιῶν.

Αὐτῆς ὅμως ἡ μελέτη καταλείπει κενὸν εἰς τὴν ψυχὴν. Οὐδέποτε ὅμως, εἰς οὐδεμίαν ἀπροκατάληπτον ψυχὴν, κατέλιπε κενὸν ἢ δισταγμὸν ἢ φιλοσοφία καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ χριστιανικὸς κῶδιξ ἔλυσεν ὅλα τὰ προβλήματα τῆς συνειδήσεως, ἀπήντησε δὲ θετικῶς καὶ ἐγκύρως εἰς ὅλα τὰ ἀγωνιώδη ἐρωτήματα τῆς ψυχῆς, καὶ διεσχέδασε τὰς ἀμφιβολίας, αἰτινες διηρώτων ἀκοιμήτως καὶ ἐδασάνιζον ἀνοικτιρμόνως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπέμαξε τῆς δυστυχίας τὸ δάκρυ, καὶ καθορίσας τὴν Ἀγάπην, τὴν Δικαιοσύνην καὶ τὴν Ἀλήθειαν ὡς θεμέλιον τῆς Πίστεως, ἠνέωξε τὰς καρδίας εἰς χρηστότερον ἡμερώσεως βίον, ἀλλότριον εἰς τὴν τυραννίαν τῆς βίας κατὰ τῆς ἀδυναμίας, καὶ εἰς τὸν ὑπέρφρονα ἐγωΐσμον τῆς πολιτείας τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἀτόμου. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε αὐταπάρνησις. Αὐτὸς ἐνοσῆλευσε τὸν ἄρρωστον, ἐπότισε τὸν διψῶντα, ἔθρεψε τὸν πεινῶντα, ἐνέδυσε τὸν γυμνόν. Ἰᾶται τὸ τραῦμα τοῦ σώματος. Ἐπραξε πολὺ πλεον. Παρεμύθησε καὶ ἐγλύκανε τὸ ἐτι ἀλγεινότερον τραῦμα τῆς ψυχῆς.

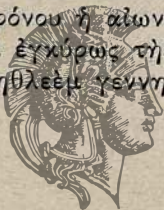
Ἀπὸ τὸ διπλοῦν ὕψος τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξέπεμψε φωνὴν σαλεύσασαν τὴν γῆν, καὶ ἀνακαινίσασαν τὴν ἀνθρωπότητα. «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Διδασκαλία καὶ Διαθήκη, ἐφ' ἧς ἀσάλευτος θὰ στηριχθῇ ἡ ἀνθρωπότης, καὶ στηριζομένη θὰ σωθῇ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τῆς Πίστεως. Ἀγάπη εἶνε ἡ ἔννοια τῆς θρησκείας καὶ τὸ ἀποστάλαγμα τῶν λόγων τοῦ

Ἰησοῦ. Ἀπὸ τὰ χεῖλη Ἐκείνου, ἐξ ὧν κατακη-
 λούσα αὐδὴ κατεχέετο ἐξεπορεύθη ἡ Ἀλήθεια
 καὶ ἡ Ἐλπίς, καὶ ἐπὶ τῶν ἀμώμων πτερύγων
 τῆς Πίστεως, ἡ Ἐλπίς καὶ ἡ Ἀλήθεια ἀντήχη-
 σεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐλύτρωσεν αὐτήν.

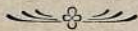
ΛΛ

Ἠθικῶς καὶ ἱστορικῶς ἀνυπερβλήτως καὶ
 πολυωνύμως μεγάλη εἶνε ἡ ἱερὰ ἐπέτειος τῆς
 γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Κατὰ ταύτην ὁ Οὐρα-
 νὸς κατήλθεν εἰς τὴν Γῆν, καὶ διὰ τοῦ λόγου
 τοῦ Ἰησοῦ ἡ Γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἀνήχθη
 εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ παρε-
 λεύσονται, ἀλλ' οἱ λόγοι Αὐτοῦ οὐ παρελεύσον-
 ται. Καὶ τοῦ αἰωνίου χρόνου ἡ αἰωνία πάροδος
 πιστοποιεῖ ἐμπέδως καὶ ἐγκύρως τὴν ἀλήθειαν
 τῶν ρημάτων τοῦ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἀπὸ τῶν δραμάτων τοῦ Κόσμου, ἅτινα εἰς τῶν αἰῶνων τὴν ἀνάριθμον ἐκτύλιξιν ἐσημείωσαν τοῦ αἵματος τὴν γραμμὴν καὶ τοῦ ριζικοῦ ἀποτελέσματος τὴν ἀφρητήριαν καὶ τὸ τέρμα, οὐδὲν νὰ φθάσῃ ἢ νὰ προσεγγίσῃ δύναται ποτε τὸ δράμα τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἀμαρτωλὸς κόσμος ἀνεκαινίσθη ἀπὸ ἠθικῶν βάθρων ἐκεῖ, καὶ νέα ἐθεμελιώθη χρηστὴ κοινωνία διὰ νέας θρησκείας ὑπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν φωτὸς αὐλοῦ, ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἐκπορευθέντος, καὶ καθάραντος τὴν σεσηπιῖαν ἀνθρωπότητα.

Θεοῦ θυσία ὕψωσεν ἐκεῖ τὸν πεπτωκότα ἀνθρώπον, χαράξασα τὰς σταθερὰς τρίβους ζωῆς ἄλλης ἠθικωτέρας καὶ πνευματικωτέρας, εἰς τὸ φθαρτὸν τέρμα τῆς ὁποίας παρήγορος διηνοίγετο ἢ πέραν τοῦ τάφου ἀνάστασις καὶ αἰωνία ζωή. Ἐκεῖ ἐλύθη τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τῶν αἰῶνων ἡ ἀγρία κατάρα, καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας, διὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἐν Γολγοθᾶ σταυρωθέντος, ἡ συνείδησις τοῦ ἐκτραπέντος ἀνθρώπου, μὲ εὐκρινῆ ἤδη ἐπὶ γνῶσιν, ὤρμησε νὰ διαλλαγῇ πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ἀθάνατον πνοὴν τοῦ Ὁποίου βεβήλως διὰ τῆς ἀπο-

κλειστικότητος τῆς λατρείας τῆς ὕλης εἶχε καταχράνεται.

Τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ τὴν ἐπέτειον, ἐν ψυχικῇ ἐξάρσει καὶ μνήμῃ θρησκευτικῆς καὶ ἀγνῆς περιπαθείας, ἐορτάζει σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη, ἡ Ἑλληνικὴν ἔχουσα τὴν ἐπίκλησιν, διότι ἐὰν ἦτο Ρωμαϊκὸν τὸ κῦρος τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐγεννήθη καὶ ἐσταυρώθη ὁ Ναζωραῖος, Ἑλληνικὴ ὅμως ἦτο ἡ οὐσία τῆς ἐποχῆς, Ἑλληνικὴ ἦτο ἡ ἰδέα, ἡ γλῶσσα Ἑλληνικὴ, καὶ Ἑλληνικὸν τὸ ἠθικὸν Κράτος, οὐ ἄνευ ἡ ὕλική τοῦ Κράτους ἐμφάνισις διασαλεύεται καὶ ἐκπίπτει. Ὁ Καῖσαρ τῆς Ρώμης ἐκράτει τότε τοῦ γνωστοῦ κόσμου, ἀλλ' ἕτερος Καῖσαρ, ἀσυγκρίτως τοῦ Ρωμαίου ὑπέρτερος, διότι ἦτο ἠθικώτερος, ἐκράτει τῶν διανοῶν καὶ ἔθνε τὰς ψυχὰς. Ὁ δημοκρατικὸς Καῖσαρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ἐπὶ τῶν φωτεινῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀκροπόλεως στήσας τὸν ἀφθαρτον αὐτοῦ θρόνον καὶ ἀφθάρτως κυριαρχήσας καὶ κυριαρχῶν, ὅποτε εἰς σποδὸν καὶ χλεύην κατέπεσαν καὶ ἐσύρθησαν τὰ ἀνάκτορα τῶν Καيسάρων τῆς Ρώμης, καὶ οἱ πολεμικοὶ τῶν λεγεῶνων θρίαμβοι.

Βεβαίως ἡ Ρώμη ἦτο τότε τὸ ἀπειλητικὸν χρηστήριον, ἀφ' οὗ περιδεεῖς ἐμαντεύοντο οἱ λαοί. Ἐὰν ὅμως ἡ Ρώμη ἐκυριάρχει τῶν σωμάτων, αἱ ἀθάνατοι Ἀθηναῖοι ἐκυριάρχουν τῶν ψυχῶν. Καὶ τῆς ψυχῆς ἡ κυριαρχία εἶνε ἡ ἀληθής. Ἐνῶ ἡ μία πίπτει, ἀθάνατος καὶ ἀσάλευτος πυργοῦται ἡ ἄλλη. Δόξα εἰς τὴν ἰδέαν,

εἰς τὴν ἰδέαν ἣν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε, ἀπὸ τῆς νηπιότητος ἄχρι τῆς ἀκμῆς αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος, ἄχρι σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἐξ-επροσώπησε καὶ θὰ ἐκπροσωπήσῃ ὁ ἀΐδιος καὶ ἀνέφικτος Ἑλληνικὸς Κόσμος.

✠

Ἐν ᾧ ὁμοῦ τραχὺς ὁ βραχίον τῆς Ῥώμης διηύθυνε τὰς τύχας τοῦ ὑποτεταγμένου γνωστοῦ κόσμου, ἐν ᾧ αὐλὸς καὶ ἀψηλάφητος ἡ Ἑλληνικὴ διάνοια, ἡ παιδείσις καὶ ἡ ἰδέα ἴθυνε τὴν ἰθύνουσαν τὴν ἀνθρωπότητα Ῥώμην, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Παλαιστίνης, ὑπὸ τὰς ὄψεις ρωμαϊκῆς φρουρᾶς καὶ Ρωμαίου ἀνθυπάτου, ἐχώρει εἰς ἐπισφράγισιν τὸ ὑπερφυῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἀναγεννήσεως καὶ ἀπολυτρώσεως μυστήριον, οὔτινος ἢ ἐναρξίς εἶχε σημειωθῆ ἐν Βηθλεέμ, ἐν μέσῳ φρικτῶν καὶ ἐξάλλων σημείων οὐρανοῦ καὶ γῆς, συνταραξάντων τοὺς ἐθνικὰς οἰωνοσκόπους. Ὁ Χριστός, ὁ Ναζωραῖος Ἰησοῦς, ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς καὶ ἐπηγγελμένος Μεσσίας κατεδικάζετο εἰς θάνατον. Ὁ ἀτιμωτικὸς σταυρὸς, ἐν ᾧ προσπεπασσαλευμένοι, εἰς σημεῖον ἐσχάτου ὀνειδούς καὶ ἀτιμώσεως, ἔθνησκον οἱ τῆς βαθυτέρας ὑποστάθμης κακοῦργοι, ἠγείρετο ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ ἐν μέσῳ ληστῶν καθηλοῦτο ὁ Θεάνθρωπος, ἐφ' οὗ Πνεῦμα Κυρίου ἐπεφοίτησε καὶ Ὁν προφήτης βροντόφωνος καὶ ρηξικέλευθος, ὁ ἐρίγδουπος Ἡσαΐας, διώπτευεν εἰς τὰς ἐκστάσεις αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὄπτασιῶν φοβερῶν, ὑπὸ φωτὸς περιβαλλομένων καὶ μυστηρίου :

«Καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, Πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, Πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσε-

θείας· ἐμπλήσει Αὐτὸν Πνεῦμα φόβου Θεοῦ. Οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινῆ, οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει· ἀλλὰ κρινῆ ἐν δικαιοσύνῃ ταπεινῶ κρῖσιν καὶ ἐλέγξει ἐν εὐθύτητι τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς, καὶ πατάξει γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος Αὐτοῦ».

¶

Τὸ δράμα εἶχε τελεσθῆ. Αἱ προφητεῖαι εἶχον ἄχρι κεραίας πληρωθῆ, ἡ γῆ ἐσχίσθη, τὰ μνημεῖα ἠνεόγησαν, καὶ ἔντρομος ἡ Φύσις ἴστατο ἰλιγγιώσα ἐνώπιον τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ἡ γλυκυτάτη καὶ προσφιλεστάτη ἐκεῖνη μορφή, ἡ θείαν ἐγκαρτέρησιν καὶ ἀγάπην ἀποπνέουσα, ἡ κράζουσα πρὸς τοὺς καταβεβλημένους ἀπὸ τὸν βιωτικὸν κάματον καὶ τῆς ζωῆς τὴν ἀγωνίαν: «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ ἐξέφυγεν ἐν μαρτυρίῳ καὶ ὕβρει, καὶ ἀναδώσασα τὴν ἐσχάτην ἀνθρωπίνην πνοήν, ἀνέτεινε τὴν ἀμαρτωλὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐλύτρωσεν αὐτήν, βαπτίσασα καὶ ἀγνίσασα εἰς τὸ αἷμα, ὅπερ στάγδην ἐξεχύθη ἀπὸ τὸ κέντημα τῆς τιμίας πλευρᾶς.

¶

Ποῖον τὸ ἀσύλληπτον μυστήριον, καὶ ποῖα ἡ ἀδυναμία πάσης ἐπ' αὐτοῦ ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως, ἂν μὴ Πίστις καὶ Ἀποκάλυψις δὲν ἐπήρχοντο ἐπίκουροι τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας εἰς τοῦ ὑπερφουῶς μυστηρίου τὴν κατανόησιν!

¶

*Απὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης νέας ζωῆς ἄποψις καὶ περίοδος ἀυγάζει ἐπὶ τὴν ἐκπεπληγμένην

καὶ διεφθαρμένην ἀνθρωπότητα. Τίς εἶνε ὁ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ κόσμου ἐπιτελέσας, ὁ ἀγνίσας καὶ σώσας τὸν ἄνθρωπον, ὁ καθάρας τὴν φύσιν αὐτοῦ, ὁ λύσας τοῦ θανάτου τὴν δουλείαν, ὁ ἄρας ἄχρι τοῦ Ὑπερτάτου Φωτὸς τὸν ἀνθρώπινον σκώληκα, εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ ὁποίου πνεῦμα θείας βουλήs ἐκάθευδε καὶ θείας πνοῆs; Τίς εἶνε ὁ ἀναμοχλεύσας τὸν κόσμον ἄχρι τῶν ἐσωτάτων αὐτοῦ μυχῶν, ὁ ἔτι πλέον ἀναμοχλεύσας τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν ἄχρι τῶν μυχιατέρων αὐτῆs ἐνδομούχων; Τίς εἶνε ὁ ὑπερφυῆs ἐκεῖνος Νοῦs, ὑπὸ τὴν λαλιὰν τοῦ ὁποίου ἐφιμώθη πᾶσα ἄλλη λαλιά, ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ὅποίου ἀνέτειλεν ἔμπεδος ἡ Ἐλπίς, ἐσιώπησεν ὁ πόνος τῆs ψυχῆs, ἐπραῦνθη τῆs καρδίας ἡ ἀγωνία, καὶ ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Ὅποίου ὕλικὸs καὶ ἠθικὸs κόσμος κατέφυγε καὶ ἐσώθη; **Ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ!** Ὁ ἐπηγγελμένος υἱὸs τῆs Μαρίας, ὁ ἀνατείλαs μὲν ἐν Βηθλεὲμ, ἀλλὰ οὐδέποτε δύσας, ἀλλ' ἐν Δόξῃ καὶ Ἀληθείᾳ διφρηλατῶν ἐσαεῖ, καὶ εἰς σκότος καταδικάσας τοῦ λαμπροῦ Φοίβου τὸ ἄρμα, καὶ εἰς φελλισμοὺs ἀνευκρινήτους τοὺs εὐγλώττους σοφοὺs.

•••

Ἡ Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ ἠθικῷ τῆs ἀνθρωπότητος δρόμῳ φαίνεται προτρέχουσα τῶν Ἀθηνῶν. Πνεῦμα Θεοῦ κατῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντος καὶ ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Γολγοθᾶ μαρτυρήσαντος καὶ θανόντος. Καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπέπνευσεν ἀπὸ τῶν χρυσῶν τοῦ Ὀλύμπου δωμάτων, ἅτινα ἀνέφικτος χάρις καὶ γόησσα πλάνη ἔστησε καὶ κατώκησεν εἰς τὸ θελκτικόν. ἐκεῖνο Πάνθεον τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου. Τὸ Πνεῦμα ἐξεπορεύθη ἀπὸ τοῦ

ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ τῆς Ἀληθείας ἡ δύναμις ἐκράτησε, καὶ διὰ τῆς Ἀγάπης, τῆς θυσίας καὶ τοῦ παραδείγματος ἀνέτρεψε τὴν πλάνην, ἀνεκούφισε τὸ πικρὸν ἄχθος τῆς ζωῆς, κατεσίγασε παραμυθήσασα τὴν πέραν τοῦ μνήματος φρίκην, καὶ ἤγειρε διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἄγκυραν τῆς Θρησκείας, τὴν ὁποίαν οὐδεμία τῆς ζωῆς θύελλα δύναται νὰ σαλεύσῃ διὰ τοὺς πιστεύοντας καὶ ἐλπίζοντας. «Πρῶτος εἰμί καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν». «Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Τοῦ Θεανθρώπου τὰ χεῖλη φθέγγονται, καὶ εἰς τὴν θείαν λαλίαν Του ἀναστέλλεται ἡττηθεῖσα τῶν παθῶν ἡ ἀγριότης, δύουσιν ἔσαι τὰ σκότη τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς προκαταλήψεως, ἀκτινοβόλος αἶρεται ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ ἡ νέα θρησκεία, ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀποδεχομένη καὶ χρησιμοποιοῦσα, οἱ Ἕλληνες γὰρ πιστεύουσι πρῶτοι εἰς Αὐτόν, κυριαρχεῖ τοῦ κόσμου, καὶ ἔμπεδος ἀναστηλοῦται φαεινὴ καὶ ἀνέσπερος ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, φωτίζουσα καὶ σώζουσα τοὺς πιστεύοντας.

—

Ἀπὸ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ προκύπτει ἡ νέα θρησκεία· ἀλλ' αἰρομένη εἰς ἀφθαστον ἠθικὸν ὕψος στοργῆς πρὸς τὸ πλάσμα, τροποποιεῖ, ἐν καιρίᾳ ριζικότητι, αὐτὸν πρῶτον τὸν Ἰουδαϊσμόν. Ὁ Ἰεχωῦᾶ εἶνε ἀμείλικτος Θεός. Ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ γλυκύτατος Θεός, ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Ὅποιοῦ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν «πλησίον», ἡ συγγνώμη τὸ ἔλεος ἐκπορεύεται, τὸ ἔλεος εἰς τὴν πλάνην εἰς τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν ἀτυχίαν

τοῦ «πλησίον», ἐπὶ τῶν πληγῶν τοῦ ὁποίου ἐπέχυσεν ἔλαιον ὁ φιλόανθρωπος Σαμαρίτης. Ὁ Ἰεχωβά εἶνε σύνοφρος καὶ αὐστηρὸς Θεὸς καὶ ἐγωῖστής. Τιμωρεῖ τὸν πταίστην, ἐπιτάσσει ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ὁ Χριστὸς κατανύσσεται ἄχρι δακρύων εἰς τὸ ὀλίστημα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπολύει μὲ ὑψηλοὺς λόγους τὴν μοιχαλίδα, ἀμνησικακεῖ πρὸς τοὺς μοχθηροὺς καὶ φθονεροὺς διώκτας του, ἐπιτάσσει νὰ συγχωρῶμεν πάντοτε, νὰ τρέφωμεν τοὺς πεινῶντας, νὰ ποτίζωμεν τοὺς διψῶντας, νὰ δίδωμεν ἐκ τῶν δύο τὸν ἕνα χιτῶνα, νὰ ἐπισκεπτώμεθα τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, νὰ παραμυθῶμεν τοὺς ἀλγοῦντας, νὰ διαλλαττώμεθα πρὸς τὸν ἀδελφόν μας πρὶν ἢ προσφέρωμεν τὰς θυσίας μας εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἔταν ὑβρίζωμεθα νὰ συγγιγνώσκωμεν μακροθύμως, ἔταν ραπίζωμεθα, νὰ στρέφωμεν πρῶτος καὶ τὴν ἑτέραν παρειάν.

Βεβαίως ρήματα παραπλήσια δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ ἀνθρώπινον στόμα. Θεοῦ φῶς, Θεοῦ πνεῦμα ἔπνευσε ἐπὶ τὸν Θεῖον Διδασκαλον, τὸν ἀμνησίκακον καὶ γλυκύν. Εἰς ἀντίθεσιν διδασκαλίας παραδείγματος καὶ ἠθικῆς συγκρούεται ἀμέσως ἡ νέα θρησκεία πρὸς τὴν κρατοῦσαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀντιτίθεται καταφῶρος πρὸς τὸν μονοθεϊσμὸν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κόσμου. Εἰς ποῖα ἀκολασίας τέλματα κατήρχοντο κυλιόμενοι οἱ φιλήδονοι τοῦ Ὀλύμπου θεοί; Τί δὲ διὰ τῆς ἀπειλῆς καὶ τῆς βροντῆς ἐπέτασεν ὁ ἀδυσώπητος Ἰεχωβά; Τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀντιπεπονθότος! Ἐντὸς τῆς στενῆς ἀπόψεως τῶν ρημάτων τοῦ Μωϋσέως βροντᾶ καὶ ἀστράπτει ὁ ἀποκλειστικὸς Ἰεχωβά: «Πᾶν ρῆμα, ὃ ἐγὼ ἐν-

τέλλομαί σοι σήμερον, τοῦτο φυλάξῃ ποιεῖν· οὐ προσθήσῃς ἐπ' αὐτὸ οὐδ' ἀφελῆς ἀπ' αὐτοῦ». Καὶ ποία εἶνε τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου ἢ διαθήκης, ἀφ' ἧς δὲν δύναται νὰ ἀποστῇ ὁ ἀληθὴς Ἰσραηλίτης; Βεβαίως ἢ εὐκρινεστέρα τοῦ Θεοῦ καὶ σεβαστὴ ἀντίληψις, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίποινον. Καὶ πρὸ αὐτῆς, τοῦ Ἰησοῦ ἢ διδασκαλία ἐπέρχεται καταργοῦσα τὴν μνησικακίαν, καὶ θεμελιοῦσα τὴν Ἀγάπην, ὡς τὸ ὑπέρτατον καὶ γνησιώτατον τοῦ ὁπαδοῦ γνῶρισμα τῆς χριστιανικῆς ὑποθήκης, τῆς χριστιανικῆς ἐντολῆς. Ὁ Κόσμος ἐνωτίσθη βραδύτερον τοῦ θεοῦ διδάγματος, ὅτε πιστεύσας ἐβαπτίσθη εἰς τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Πίστεως τὸ νάμα. Ἀλλὰ τότε ἀκροαταὶ ἐγένοντο ἐκβεδακχουμένοι καὶ ἐνθουσιῶντες πένητες, καταλιπόντες τὰς ἐργασίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὰ βήματα τοῦ Κυρίου προσκολληθέντες, παρὰ πᾶσαν τὴν μῆνιν καὶ ἀπειλὴν τῶν πλουσίων καὶ τῶν Φαρισαίων, ὧν τὸ γένος φεῦ! καὶ σήμερον ἔτι, μοχθεῖ νὰ ἐπικρατήσῃ.

•

Εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὰς ὄχθας τῆς Τιβεριάδος, εἰς τὰς κώμας καὶ τὰ χωρία τῆς Παλαιστίνης, εἰς τοὺς λοφίσκους τοὺς συνδένδρους καὶ ἀειθαλεῖς, εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων, εἰς τὰς κοιλάδας, παρὰ τὰς λίμνας καὶ τὰς κλιτύας τῶν γηλόφων ἀντήχει μὲ ἀπέριττον καὶ πείθουσιν γλῶσσαν, ἀπὸ τὸ γλυκύτερον, ἀπὸ τὸ μελωδικώτερον καὶ ἀγνότερον στόμα ὅπερ ἠνεψύγη ὑπὸ τὸν ἥλιον, τὸ κήρυγμα τῆς νέας θρησκείας. Καὶ αἱ ψυχαὶ ἠλίσκοντο ἀδιάστως καὶ ἐκουσίως, καὶ τὸ κῦμα τῶν ὁπαδῶν ἐξωγχοῦτο, καὶ τὰ ἠθικὰ δίκτυα ἐνέκλειον τοὺς ἀρχομένους νὰ φωτίζωνται, καὶ ὁ Ποιμὴν ἤθροιζε

περὶ τὴν ποιμνὴν τὰ νοσητὰ πρόβατα, καὶ ἡ πραεὶα καὶ ἡ ἄρμονικὴ ἐκείνη φωνὴ καὶ διδασκαλία, κατένυσσε τὰς ψυχὰς, καὶ ὡς ζωογόνος ὄμβρος κατέπιπτεν ἐπὶ τὰς καρδίας, κραταιοῦσα τὸν σπόρον, ὅστις ἐγίγαντώθη εἰς δένδρον οὐχὶ πλέον εἰς τοὺς κλάδους, ἀλλ' εἰς τὰς συνειδήσεις διοχετεῦσαν τὸν σωτήριοιόν τῆς νέας διδασκαλίας χυμόν. Θρησκεία πόνου ἐν τῇ ἐφημέρῳ γῆ, εἰρήνης ὁμως καὶ ἀναπαύσεως ἐκεῖθεν τῆς γῆς, εἰς τὴν ἀτελεύτητον ἐκτύλιξιν ἀτέρμονος αἰωνιότητος.

•

Ὁ ἀκολουθῶν τὸν Χριστὸν πικρίας καὶ διωγμοὺς ὀρέπει ἐν τῇ γῆ καὶ ὑψίσταται. «Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου». Ἀλλὰ τί εἶπε ἡ γῆ ἐν τῇ ζωῇ ἐνώπιον τῆς αἰωνίας ζωῆς, τῆς ἀληθοῦς καὶ αἰῶνος; «Τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιούν ἢ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν». Φαινόμενον ἐκπληκτικόν! Ἡ θρησκεία, ἡ ἐπὶ τῶν στερήσεων καὶ τῶν διωγμῶν θεμελιωθεῖσα, ἀνίσταται εἰς ἀπροσμάχητον τεῖχος, καὶ ὅπου αἱ ἰδέαι ἐπικουρείου χλιδῆς, τρυφηλῶν συμποσίων καὶ φιληδόνων ἀπολαύσεων ἐκράτουν καὶ ἐκηρύσσοντο ὡς τῆς ζωῆς τὸ τέρμα καὶ ὁ σκοπός, αἶρεται ἤδη καὶ ἐπιβάλλεται ὁ ἀγωνιώδης μόχθος ὡς σκοπὸς τῆς ζωῆς, ὑπὸ τὸ δόγμα τοῦ Θεανθρώπου «ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς». Διότι ἡ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία εἶπε θεία, καὶ ὁ Θεὸς εἶπε Πνεῦμα, καὶ ἡ γῆ εἶπε σταθμός, σταθμός οὐχὶ τέρμα, εἰς τὴν ἀδιάλειπτον αὐτὴν μετάπτωσιν καὶ ἀνανέωσιν τῆς θείας πνοῆς, τῆς ζωογονοῦσης τὸν χοῦν τοῦ φθαρτοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου.

•

Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθείας ἐκήδευσεν ἐν μύροις τὸν Κύριον. Ἦδη πρὸ αὐτοῦ ἡ γυνὴ τῆς Βηθανίας ἐσκόρπισε μύρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Σωτῆρος, καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἐν μελαγχολικῷ ρεμβασμῷ, ἀναμιμνήσκειται τοῦ προσεχοῦς θανάτου Αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ! Ὅπως εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου οὐδεὶς ἤχησε παιάν, οὐδεμίαν πομπὴν ἀνθρωπίνην, οὐδεμίαν παράταξιν ἐξετυλίχθη, οὐδεμίαν κόμπου ἢ πλούτου ἐπίδειξις, οὕτω καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ Σωτῆρος τὸ πᾶν ἠκολούθησε τὴν ταπεινοφροσύνην Του. Ἐκηδεύθη ἀφανῶς, ὅπως ἀφανῶς εἶχε γεννηθῆ καὶ ζῆσιν ἀφανῶς, ἄχρι τοῦ χρόνου τῆς θείας διδασκαλίας Αὐτοῦ. Ποῖον βαθὺ μάθημα διὰ τὸν ἀδιάρθρωτον τύπον τῆς ἀνθρωπίνης μωρίας καὶ ἀλαζονείας!

Πρὸ εἰκοσίων αἰώνων ἀπέθανε καὶ ἐκηδεύθη ὁ Ἰησοῦς. Οὐδεμίαν ἀπολύτως τῆς ἀνθρωπότητος χρονολογία δύναται ἢ ἰσχύει νὰ ἰσοφαρίσῃ πρὸς τὸ μέγιστον καὶ κεφαλαιῶδες τοῦτο τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου γεγονός. Οἱ ἐξοχώτατοι νόες παρήλθον. Αὐτὸς δὲν παρήλθε καὶ οὐ παρελεύσεται. Ἡ ὀδυνωμένη ἀνθρωπότης περιπαθέστερον τὴν νύκτα τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ἐπικαλεῖται τὸν Σωτῆρα. Ὅσοι θρηνοῦν τοὺς προσφιλεῖς νεκροῦς των - καὶ πόσοι, πόσοι δὲν εἶνε οὗτοι εἰς τὸ ἀχανές τοῦ σταδίου, ὅπου ὁ ἀχόρταστος Θάνατος κυριαρχεῖ καὶ θερίζει - παραμυθοῦνται, διὰ τὸ ἀνίατον τῆς καρδίας των τραῦμα, ἀναμιμνησόμενοι τοῦ Θείου πάθους, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις Θάνατος ἔντρομος καὶ Αὐτός, ὁ οὐδὲν φοβούμενος, ἔμπληκτος καὶ ὀρρωδῶν ἐπέψαυσε τὸ μέτωπον τοῦ Κυρίου, ἐφ' οὗ κρυσταλλωθὲν

ἐφαίνετο ἔτι τὸ πεπηγὸς αἷμα ἀπὸ τοῦ ἀκανθί-
νου στεφάνου, ὃν ἐπέθηκαν οἱ δῆμοι ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς Του. Ὁ ὡς ἄνθρωπος λιποψυχῶν Σω-
τῆρ ἐπεσφράγισε τὸ ὕψος τῆς διδασκαλίας Αὐ-
τοῦ, δεόμενος ὑπὲρ τῶν φονέων του καὶ παρα-
καλῶν τὸν Πατέρα Αὐτοῦ νὰ τοὺς συγχωρήσῃ,
«οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν».

✠

Ἐτάφη. Ὁλόλυξεν ἡ Γῆ, ἐσαλεύθη ὁ Ἄδης,
συνεκλονήθη ὁ Οὐρανός. Ἐτάφη ὡς ἄνθρωπος,
ἀνίσταται ὁμοῦς ὡς Θεός. Ἡμέρα χαρᾶς, ἡμέρα
σωτηρίας, ἐλθὲ εἰς τοῦ Φωτὸς τὴν ἀλληλοδιά-
δοχον ἐμφάνισιν καὶ τοῦ αἰωνίου χρόνου τὴν
ἀπαράγραπτον ἐκτύλιξιν. Ὁ θεῖος Ναζωραῖος,
ὁ ταφείς ὡς ἄνθρωπος, ἀνίσταται αὔριον ὡς
Θεὸς πατάξας τὸν Θάνατον διὰ τοῦ Θανάτου, καὶ
συντρίψας τὸν Δαίμονα. Καὶ ἡ ἐγειρομένη νε-
κρωθεῖσα Ζωή, ἡ εἰς τὸν τάφον κατατεθεῖσα,
συνανεγείρει εἰς τὴν θείαν τῆς ἀπολυτρώσεως
καὶ ἐπηγγελμένην ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν τὴν
ἐν Χριστῷ σωθεῖσαν καὶ πιστεύσασαν ἀνθρω-
πότητα.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὸ μέγα καὶ ὑπερφυῆς μυστήριον, τὸ ἀρξάμενον εἰς τὴν φάτιν τῆς Βηθλεέμ, ὑπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ λαμπροῦ ἄστρου καὶ τὰ δῶρα τῶν Μάγων, πληροῖ, διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τὸ ἔσχατον στάδιον τῆς Θείας Αὐτοῦ ἐκτυλίξεως. Ἀπὸ τοῦ πενιχροῦ τῆς Βηθλεέμ λίχνου ἢ εὐγνώμων καὶ πιστεύσασα ἀνθρωπότης ἐμβρόντητος ὁδηγεῖται εἰς Γολγοθᾶν, καὶ ἀπὸ τοῦ στυγνοῦ αὐτοῦ ὕψους, ὅπου, κενὸς τοῦ σώματος τοῦ Σωτῆρος ἐγείρεται ἔτι ὄρθιος ὁ Σταυρὸς, τῆς Χριστιανισμοῦ ἐφεξῆς τὸ ἱερῶτατον ἔμβλημα καὶ σύμβολον, προσέρχεται πρὸς τὸν καινὸν ἐπὶ τοῦ βράχου λαξευθέντα τάφον, ἔνθα νύκτωρ ἀπετέθη τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, περιδεῶς κηδευθὲν ἐν μύροις ὑπὸ πιστοῦ ὀπαδοῦ καὶ γυναικῶν εὐσεβῶν.

Ἐκεῖ, παρὰ τὸ μνήμα, οὐτινος τὸ στόμα ἐκάλυψε λίθος ὑπερμεγέθης, διὰ βοῆς καὶ σεισμοῦ, ὑπὸ τὴν ραγδαίαν κραυγὴν λευκοῦ ἀγγέλου φωτεινοῦ, ἐτελέσθη ἡ ἔσχατη φάσις τοῦ μυστηρίου τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἐν δόξῃ φερόμενος ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Πατέρα Αὐτοῦ, ἀνάγει πρὸς τὰ ὕψη τῶν Οὐρανῶν τὴν λυτρωθεῖσαν ἀνθρωπότητα, καὶ πληροῖ τὸ ρῆμα τῶν Γραφῶν, καὶ

τὴν εὐφρόσυνον προσδοκίαν τῆς σωθείσης ἤδη καὶ εἰς ἔμπεδον θεῖαν πίστιν θεμελιωθείσης ψυχῆς καὶ συνειδήσεως τοῦ τέως ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀπεγνωσμένου ἀνθρώπου.

Δονοῦσα μυστηριωδῶς τὰς καρδίας, ἐδονεῖτο ἔτι εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Ἰουδαίας ἢ Θεῖα τοῦ Ἰησοῦ λαλιά. Αἱ ψυχαί, καὶ αἱ θρασύτερον ἔτι σκληρυνηθεῖσαι εἰς τῆς ἀνομίας τὸν ἴον, ἐλύοντο εἰς πρᾶον συγκλίνησιν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἀγνῶν δακρύων μεστήν, ὑπὸ τὸ ἀκατανίκητον θέλγητρον τῆς Οὐρανίας ἐκείνης φωνῆς, ἥτις, ἀνθρωπίνως ἀρθρουμένη, δὲν ἦτο ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπινος. Θεὸς γλυκύς, Θεὸς μετανόιας καὶ εὐσπλαγχνίας, Θεὸς ἀγάπης καὶ παρηγορίας πρὸς τοὺς πάσχοντας, Θεὸς δίκαιος, μέγας, πλήρης αἰκτιρμοῦ καὶ συγγνώμης ἐφθέγγετο διὰ τῶν εὐγλώττων τοῦ Ναζωραίου χειλέων.

«Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με». «Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἔστι : ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἔστι καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἔστι». Ἄρμονία καὶ πειθῶ κόσμου ἰδανικῶς ὑπερκοσμίου ἠρμηνεύετο ἐν τῇ γῇ, εἰς φθόγγους γηίνους καὶ εἰς φθαρτοὺς ἀκροατάς. Ὁ Δαίμων ἔφρισε. Καὶ ὁ Ἀδάμ, πᾶσαν τὴν ἀμαρτωλὴν αὐτοῦ γενεὰν ἐν πόνοις καὶ δακρύοις ἐλκύων ὀπισθὲν του, ἐνεφορεῖτο παρηγόρου ἐλπίδος καὶ θείας προσδοκίας παραμυθητικῆς, ἧς τὸ ἄρωμα εἶχεν ἀπομάθει, ἀπὸ τοῦ ὀλισθήματος, ἢ σφαλεῖσα καρδία αὐτοῦ. Οἱ ἀνθρώποι ἀκούοντες τοῦ Ἰησοῦ, ἐξήροντο ἀγνότεροι εἰς ἀφθαστα ἰδεωδῶν οὐρανῶν ὕψη, ἐκεῖ ὅπου, ἔτη τινὰ βραδύτερον, ὁ οὐρανοδάμων καὶ

ρηξικέλευθος Παῦλος, ἤρθη καὶ προσέβλεψε κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐκστάσεως αὐτοῦ, καὶ τὰ τραύματα τῆς γηϊνῆς αὐτῶν ὑποστάσεως ὄρωντες ἰώμενα ὑπὸ τὴν ἐπίψαυσιν τῆς χειρὸς τοῦ Σωτῆρος, κατενόουν σιγῶντα καὶ αὐτὰ τῆς ψυχῆς τὰ φλεγμαίνοντα ἔλκη, ἐφ' ἃ σωτηρία κατέπιπτεν, ἐσαεὶ ἐπουλοῦσα τὴν ἠθικὴν ὁδὸν, ἢ γλυκεῖα τοῦ Μεσσίου λαλιά.

Ἡ διαθήκη τοῦ Σωτῆρος εἶχεν ἤδη διατυπωθῆ ἐνώπιον τῶν θεολήπτων μαθητῶν Του: «Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ἡμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ἴμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆται ὅσα ἐντέλλομαι ὑμῖν». Οἱ πόδες τῶν Μαθητῶν εἶχον νιπθῆ ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου, καὶ οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος, κατανικῶντες τοὺς δισταγμοὺς τῶν ταλαντευομένων Μαθητῶν, ἐκήρυσσον ἔμπρακτον τὴν ταπεινοφροσύνην διὰ τοῦ ἔργου τοῦ νιπτῆρος. «Καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε». Αἱ ψυχαὶ τῶν Μαθητῶν, δέους καὶ μυστηρίου μεσταί, ἀνεπτύχθησαν ἐντονώτερον ἔτι εἰς θεοληπτικὴν ἕξαρσιν.

Τὸ Πάσχα ἤγγισε, καὶ ὁ Θεῖος Διδάσκαλος ἐξήγγειλε τὸν προσεχῆ θάνατόν Του.

Ὁ Ἰσκαριώτης ἐπετέλεσεν ἀντὶ χρήματος τὴν ἐπονείδιστον προδοσίαν, καὶ τοῦ αἰσχους του τὴν ἀμοιβὴν δρέπει εἰς τὸν ἐκούσιον ἀπαγχονισμόν του. Ὁ θεῖος Ραββὶ μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων ὁδηγεῖται εἰς τὸν Ἀρχιερέα, καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ Πραιτώριον. Τὸ πο-

λιτικὸν Δικαστήριον ὑποκαθιστᾷ τὸ θρησκευτικόν. Οὐδέποτε ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐξήρθη τοσοῦτον μέγας, τοσοῦτον θεῖος καὶ ἱερός ἢ ὅτε, δέσμιος καὶ κολαφιζόμενος, μαστιγούμενος καὶ προπηλακιζόμενος ἐσύρετο ὑβριστικῶς ἐνώπιον τῶν ἀνόμων. Ἀποστομώνει τοὺς δικαστὰς Αὐτοῦ διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς εὐθύτητος τῶν ἀπαντήσεών Του. Συντρίβει τοὺς Φαρισαίους διὰ τῆς πειστικῆς παρρησίας Του, φιμώνει τὰ μαινόμενα πλήθη τοῦ ὄχλου διὰ τῆς πραότητός Του, καταισχύνει τοὺς ὑποκριτὰς, τοσοῦτον πολυπληθεῖς τότε, καὶ φεῦ! μὴ ἐξαφανισθέντας ἔκτοτε, καὶ ἐκδιάζει τὸν Πιλάτον νὰ νίψη τὰς χεῖράς του. «Ἄθως εἰμὶ τοῦ αἵματος τοῦ ἀθώου τούτου». Τὴν ἐσχάτην ἐγκατάλειψιν Αὐτοῦ ὑπερόχως καὶ εὐγενῶς ἐρμηνεύει ὁ δέσμιος Ἰησοῦς, ἀπαντῶν πρὸς τὸν Πιλάτον. «Ἡ Βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις». Ἡ πραότης τοῦ Θεοῦ Μάρτυρος ἐξαίρει τὴν ἡρεμον διαλεκτικὴν Του. Ἄλλ' ἀνανδροὶ δικασταί, τὸν ἀνανδρότερον Πιλάτον ἐπίκουρον ἔχοντες, πτοηθέντες τὸν μαινόμενον ὄχλον, εἰς τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν ὑποκριτῶν τὰς δολίας εἰσηγήσεις ἐνδίδοντες, καταδικάζουσιν εἰς τὸν ἀτιμωτικὸν θάνατον τοῦ σταυροῦ τὸν ἐπηγγελμένον Μεσσίαν, ὅστις ἀρετὴν, ἀλήθειαν καὶ ἀγνεΐαν διδάσκων καὶ ἀσκῶν, τὴν περιφρόνησιν προσκαίρου ζωῆς κηρύσσων, ἀνῆγε τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν Αὐτοῦ πρὸς τοὺς Οὐρανούς, πρὸς οὓς τὸ πνεῦμα Αὐτοῦ ἔτεινε νὰ ἀνέλθῃ ἵνα, περατῶσαν τὴν θεῖαν ἀποστολήν, ἀναπαυθῆ ἰς τοὺς κόλπους τοῦ Αἰωνίου Πατρὸς.

Ἡ πένθιμος συνοδεία χωρεῖ πρὸς τὸν Γολγοθᾶν. Ἐκεῖ σταυροῦται ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου. Μυστήριον, οὔτινος τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν εὐρύτητα ἀδύνατον ἦτο νὰ νοήσωσιν οἱ ἄξεστοι φύλακες, τελεῖται τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς καθηλώσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Γολγοθᾶς αἶρεται ὑπερθεὶν τῆς Πνυχὸς καὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἀκροπόλεως: «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστι». Ἡ σὰρξ ἤγειρε τὸν Παρθενῶνα, τὸ Πνεῦμα ἤγειρε τὸν Γολγοθᾶ. Αἱ σχολαὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ οἱ ἔξοχοι αὐτῶν ἠγήτορες, καταθέτουσι πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ναζωραίου τῆς σοφίας τὰ σιγήπυρα, τῆς εὐγλωττίας τὴν ἀβλαστον πειθῶ, καὶ τῆς νίκης τὴν δάφνην. Οἱ Ἰουδαῖοι Προφῆται, ἐντὸς νεφελῶν φερόμενοι, ἀνίστανται ὑπέρτεροι τῶν Ἑλλήνων προφητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ κόσμου, οἵτινες τὰ προβλήματα τῆς γηίνης ζωῆς, τὰ αἰνίγματα τῆς συνειδήσεως, τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ τάφου χειρισθέντες, δὲν ἴσχυσαν νὰ λύσωσι πλήρως αὐτά. Ὁ κλῆρος εἴμαρτο εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ἡ τραγικῶς ὑψηλὴ καὶ ἀνεξαντλήτως συγκινητικὴ εἰκὼν τοῦ θανάτου τοῦ Ἀθηναίου Σοφοῦ, ἡ διδασκαλία αὐτοῦ, ἡ ὑψηλὴ πρὸς τὸ καθῆκον καὶ τὸν νόμον ὑποταγῆ, ἡ ὑπέροχος αὐταπάρνησις, καὶ ἡ μετ' ἡρεμίας λόγου καὶ πνεύματος τελεσθεῖσα ἔκουσιως θυσία, ἡ δύναμις τοῦ ἐπιχειρήματος καὶ τῆς διαλεκτικῆς, τοῦ θείου Πλάτωνος ἡ στίλβουσα καὶ μεγαλορρήμων κομψότης καὶ εὐγλωττία, χωροῦσιν ἐγγύτατα πρὸς τὴν λύσιν

τοῦ αἰωνίου τῆς ἀγωνιώσης ψυχῆς προβλήμα-
 τος. Δὲν λύουσιν ἕμως αὐτό. Ὁ Ναζωραῖος, ὁ
 αἰεῖδιος καὶ ἀνέφικτος Ναζωραῖος, κατάγει μό-
 νος Αὐτὸς πλήρη τὴν νίκη. Θεμελιοῖ ἀκεραίαν
 τὴν ἱερὰν πρὸς τὸ Θεῖον πεποιθήσιν· καὶ ἀπο-
 τίλλων τὸ φρικτὸν φάσμα τοῦ Θανάτου, κηρύσ-
 σει ἀπροσβλήτως ἔμπεδον τὴν ἀθανασίαν τῆς
 ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ παραμυθεῖ τὸν τεταλαι-
 πωρημένον θνητόν, οὔτινος ὁ νοῦς ἐμφόβως
 προσέβλεπε πρὸς τὸ μυστήριον, ὅπερ ἐγκλείει ὁ
 τάφος. Ἄφ' οὗ δὲ παρεμύθησε τὸ ἄχθος τῆς πι-
 κρᾶς ζωῆς, ἐξαγγέλλει ὁ Χριστὸς τὴν ἀληθῆ διὰ
 τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ζωὴν, ὁπότε πλέον
 διὰ τοῦ θανάτου συνετρίβη ἡ πρόσκαιρος. «Ἐάν
 τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ
 θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα». Παρηγορία ὑπερτάτη,
 ἐπιφοίτησις θεῖα διὰ τῆς Πίστεως, καὶ ἐλπίς
 ἐγκαρδιαύσα εἰς τὸν τραχὺν δρόμον τοῦς ἀπο-
 καρτερήσαντας εἰς τὰς συμφορὰς τῆς ζωῆς, εἰς
 τῆς δυστυχίας τοῦς σκληροῦς ἀγῶνας, εἰς τὴν
 ἀσυγκίνητον βάσανον τῆς πικρᾶς καὶ ἀδίκου
 καταδρομῆς τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐὰν συναρπαζώμεθα ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς μελέ-
 τῆς τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς κρα-
 ταιᾶς αὐτῆς ἐντυπώσεως, ἐν τῇ ἐρεύνη τῶν
 ψυχικῶν προβλημάτων καὶ τῶν μεταφυσικῶν
 θεωριῶν ἀποθέτοντες τὸν Πλάτωνα καὶ ἀνα-
 λαμβάνοντες τὸ Εὐαγγέλιον, νοοῦμεν παραχρῆμα
 τὴν μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τοῦ
 Ἰουδαϊκοῦ—τοῦ Χριστιανικοῦ ἤδη—ὑπάρχου-
 σαν διαφορὰν. Ἀναμιμνησκόμεθα τότε τῶν λό-
 γων τοῦ Σωτῆρος: «πᾶσα φυτεία, ἣν δὲν ἐφύ-
 τευσεν ὁ οὐράνιος πατὴρ ἐκριζωθήσεται». Τὴν

Ἑλληνικὴν ἄρουραν δὲν εἶχε γεωργήσει οὔτε ἐμφυτεύσει ὁ οὐράνιος Πατήρ. Ἡ χεὶρ Αὐτοῦ ἐν Παλαιστίνῃ ἐφύτευσε τὸ δένδρον, οὔτινος ἢ δρόσος καὶ ὁ χυμὸς ἀνεκούφισε καὶ ἔσωσε τὴν ἐν ἁμαρτίαις χειμασθεῖσαν, τὴν ἐν πόνοις ζήσασαν καὶ τραφεῖσαν, ἐν δισταγμῷ ἀπιστίας δὲ ἐξελεκθεῖσαν ψυχὴν τοῦ ἀθλίου ἀνθρώπου.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τοῦτο μόνον ἦτο γήινος, καθόσον ἀντήχει ἐν τῇ γῆ. Ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ τῷ πνεύματι αὐτῆς ἦτο ἄριστος τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν Θεόν, πτήσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Ἐπουράνιον Δημιουργόν, ἀνακούφισις τῶν βασάνων καὶ τῶν δυστυχιῶν τῆς γηϊνῆς ζωῆς, ἔρευνα δὲ ἀληθῆς καὶ ἀληθεστέρα εὑρεσις τῆς ὑπερφουοῦς ἐκείνῃ Δυνάμεως, τῆς ἀνάρχου καὶ ἀειδίου, τῆς σοφῶς συντηρούσης καὶ διακοσμοῦσης τὰ πάντα, καὶ ὑπὲρ τῶν πάντων προνοούσης καὶ μεριμνῶσης: «Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει, οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, οὐ πολλῶν μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσετε λέγοντες τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλλόμεθα. . . . οἶδε γὰρ ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζεται τούτων ἀπάντων».

Ὁ Σωτὴρ, τοιαῦτα λέγων, δὲν κηρύσσει βεβαίως τὴν ὀκνηρίαν. Ἡ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν τοῦ πλάσματος ἐξαιρεῖ, καὶ εἰσηγεῖται τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ προσδοκίαν τοῦ πλάσματος. Διότι ὁ ἀνθρώπος, μετέχων φύσεως θείας, δὲν καταλείπεται

ἔρμαιον τυφλῆς τινος ἢ ἀδίκου φοραῶς. Πρὸς τὴν δικαίαν Δύναμιν ταύτην τὴν ἀγρυπνοῦσαν ἐπὶ τῆς δημιουργίας καὶ διέπουσαν τὴν ἀνθρωπότητα, πρὸς ἣν ὀρμεμφύτως τείνει ἡ ψυχὴ τοῦ πλάσματος, καὶ ἥς ἡ ἀσαφὴς ἀντίληψις ἐπέιξε πρὸ τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀνθρώπινον ψυχὴν, αἶρει τὰ πνεύματα ὁ Σωτὴρ ὑψῶν τὸν ἀνθρωπον πρὸς τὸν ἐν Οὐρανοῖς Πατέρα, τὸν εὐκρινῆ ἤδη Θεὸν τὸν μακρόθυμον καὶ πολυέλαιον, τὸν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων μεριμνῶντα.

Ὁ Οὐρανὸς τοῦ Σωτῆρος δὲν εἶνε οὔτε τοῦ Ὀμήρου ὁ οὐρανός, οὔτε τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φιλοσόφων Γόησσα πλάνη κρατεῖ ἐκεῖ· τὸ φῶς αὐγάζει ἐδῶ καὶ ἡ Ἀλήθεια κράζει. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Χριστοῦ οὐ μόνον εὐκρινέστεραι διευτυπώθησαν αἱ τῆς γῆϊνης ζωῆς ιδέαι, καὶ αἱ πέραν τοῦ τάφου, ἀλλ' ἐλύθησαν καὶ πάντα τὰ ἐν ταῖς ιδέαις ταύταις ἀδυσωπήτως ἀγρυπνοῦντα καὶ πάλλοντα προβλήματα, τὰ τοσοῦτον ἀπασχολοῦντα καὶ πτοοῦντα τὸν ἀνθρωπον.

Ἡ ὕλη ἐπανέρχεται ἐδῶ εἰς τὴν ὕλην. Ἀλλὰ τὸ τὴν ὕλην ζωοποιοῦν, τὸ ἐν τῇ ὕλῃ λαλοῦν, τὸ προσευχόμενον καὶ σκεπτόμενον, ἀφθαρτον καὶ ἀείδιον ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐστίαν τῆς θείας αὐτοῦ ἐκπορεύσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία εὐγλώττως, ἀτελῶς ὅμως, ἄνευ ἰσχύος καὶ κύρους, ἐκήρυξε τὸ δόγμα τοῦτο. Ὁ Ναζωραῖος, ὁ θεῖος Ναζωραῖος μόνος, ἀνήγειρεν αὐτὸ ἀσάλευτον καὶ φωτεινὸν εἰς τὸ ἐνδόμυχον σκότος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Τί εἶνε ὁ βραχὺς οὗτος βίος, ὁ πλήρης ὀδυ-

νῶν καὶ μεριμνῶν, ὁ μὲ νόσους καὶ στερήσεις ἐσπαρμένος, ὁ πλήρης ἀδικιῶν καὶ διωγμῶν, ὅπου συνεχῶς ὁ φαῦλος πιέζει σκληρῶς καὶ ἐπιδεικτικῶς τὸν ἐνάρετον; Τί εἶναι ἡ πρόσκαιρος αὕτη ζωή, ἡ ὑφανθεῖσα μὲ πόνους καὶ μὲ δάκρυα, μὲ ὕλικὰς ἀνάγκας καὶ ψυχικὰς ὀδύνας, μὲ ἐλπίδας ἀδιαλείπτως φρούδας ἐλεγχόμενας, καὶ μὲ τὴν φρίκην τοῦ στοχασμοῦ τῆς πέραν τοῦ μνήματος τύχης; Τί εἶνε αὐτὸ τὸ σκότος καὶ τὸ χάος τῆς γηϊνῆς ζωῆς ἐνώπιον τῆς εἰρήνης τῆς αἰωνιότητος, καὶ τῆς ἐν αὐτοσυνειδήσει ζώσης ψυχῆς, τῆς εὐδαιμόνως αἰρομένης εἰς θεωρητικὸν βίον, ἐγγὺς τοῦ Ὑπερτάτου Φωτός, εἰς βίον ἀλλότριον εἰς τὴν ὕλην, εἰς τὰς σκληρὰς ἀξιώσεις αὐτῆς, εἰς τὴν ἀνοικτίρμονα ταπεινώσιν τῆς ἐπιβολῆς τῆς, εἰς τὸ ἀβάστακτον μαρτύριον τοῦ ἀκάμπτου καταναγκασμοῦ τῆς;

Περιφρόνησις πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς, καὶ τὴν φθαρτὴν ὕλην, λατρεία πρὸς τὸ ἀθάνατον Πνεῦμα ὅπερ εἶνε ὁ Θεός, καὶ πρὸς τὴν Ἀλήθειαν ἣτις εἶναι τοῦ Θεοῦ ἡ πνοή, ἰδοὺ ὁ στήμων περὶ ὅν, μετὰ τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ Ἐλέους, ἐνυφάνθη ἡ θεία τοῦ Σωτῆρος διδασκαλία, ὑπὸ τὸ δόγμα τῆς μετὰ θάνατον κρίσεως καὶ ἀμοιβῆς.

«Μὴ κτήσασθε», λέγει ὁ Σωτήρ, «χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ἡμῶν. Καὶ καθὼς θέλετε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ ἂν ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. Καὶ ἂν δανείζετε, παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ; Καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα

ἀπολαύωσι τὰ ἴσα. Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, τῷ τύπτοντι τὴν σιαγόνα παρέχε καὶ τὴν ἄλλην, ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης. Παντὶ τῷ αἰτοῦντι σε δίδου. Γίνεσθε οἰκτιρμοὶ καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτιρῶν ἐστίν».

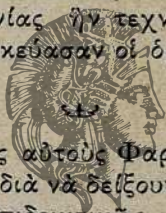

Εἶχε ποτε ἀντηγήσει ἐπὶ τῆς Γῆς παραπλήσιον δίδαγμα; Πότε, παρὰ τίνος εἶχον κληθῆ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀγαπῶσι πάντοτε, πάντοτε νὰ συγχωρῶσι, νὰ μὴ κακολογῶσι τὸν «πλησίον» ἀλλὰ τὴν ψυχὴν των νὰ θύωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ νὰ μὴ βλέπωσι χαιρεκάκως καὶ μοχθηρῶς τὸ κάρφος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ των; Πότε εἶχεν ἀντηγήσει εἰς τὴν Γῆν τὸ ὑπέροχον πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα δίδαγμα, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους; Ὁ ζυγὸς μου χρηστός, ἔλεγεν ὁ Κύριος, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστίν. Φορτίον γλυκὺ ὅπερ, πληρούμενον ὑπὸ τῆς Ἀγάπης, ἀνεκούφιζε τὸ ἄχθος τῆς πικρᾶς ζωῆς, καὶ διεσκέδαζε τὴν μαύρην ἀπελπισίαν τῆς ψυχῆς. Οὐδέποτε παρ' ἄλλου εἶχε προκληθῆ τῶν θνητῶν ἡ προσοχὴ εἰς τὸ βαθὺ ρῆμα τοῦ Σωτῆρος: «Τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ;» Ἡ ὑπερκόσμιος ἀντίληψις τῆς νέας θρησκείας, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν Γῆν καὶ τὴν ὕλην, ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ἄρσις πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ πέραν τῆς Γῆς καὶ τῆς ὕλης μέλλον νὰ ζήσῃ ἀτελευτήτως, ἀδύνατον ἦτο νὰ διατυπωθῆ συντομώτερον, σαφέστερον, πειστικώτερον καὶ ἐκφραστικώτερον. Θεοῦ ρήματα, δι-

δασκαλία Θεοῦ διὰ φωνῆς ὑπερφυσικῆς διετύ-
 πωσαν τὸ δόγμα καὶ τὴν οὐσίαν τῆς νέας θρη-
 σκείας. Ἐχῆσασα ἐν Παλαιστίνῃ, εἰς χρόνους
 ἀνιάτου ψυχικοῦ ἔλκου, ἐσφραγίσθη διὰ τοῦ
 μαρτυρίου ἐν Ἱερουσαλήμ, τῇ ἀπηνεῖ διώκτιδι
 τῶν Προφητῶν. Τὸ ἐκρεῦσαν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς
 τοῦ Χριστοῦ αἷμα ἦτο τὸ ἔλασθήριον νᾶμα, ὑπὸ
 τὴν ἀρετὴν τοῦ ὁποιοῦ ἠγγίσθη ὁ ρῦπος τῆς
 προτέρας ἀμαρτίας, καὶ συνεπήχθη τὸ θεμέλιον
 τῆς Πίστεως, ὅπερ οὔτε σεισμός, οὔτε διωγμός,
 οὔτε δέλεαρ πλούτου ἢ δόξης ἠδυνήθη νὰ σα-
 λεύσῃ, οὔτε θὰ σαλεύσῃ ποτέ. Δὲν ὑπάρχει με-
 γαλεῖον γήϊνον δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς
 τὴν θυσίαν τοῦ μάρτυρος, ὅστις θνήσκων ὑπὸ τὴν
 βάσανον, ὁμολογεῖ τὸν Χριστόν. Ἡ ἀοπλος Ἰδέα,
 εἰς τὴν ὥραν τοῦ μαρτυρίου, αἱρεται ὑπεράνω
 τῆς Ἑλλῆς ἣν ἐταπέλωσε. Πάσης κτηνώδους
 βίας ὑπεράνω περγοῦται ἀφοβος καὶ ἀνεπηρέα-
 στος ἐκεῖ ἡ ἐλευθερία τῆς θελήσεως, καὶ τῆς
 πεποιθήσεως ἢ ἀπαραβίαστος ἱερότης. Ὁ στέφα-
 νος τῆς ἠθικῆς νίκης, τῆς μόνης ἐμπέδου νίκης
 ἐν τῇ Γῆ, πλέκεται ἤδη ἀειθαλής, ὅτε, διὰ
 τῶν ἀποσθεννυμένων ἀπὸ τῶν βασανιστηρίων
 ὀφθαλμῶν, βλέπει ὁ μάρτυς τῆς πίστεως καὶ
 τῆς πεποιθήσεώς του τὸν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν
 δόξῃ ἵνα κρίνῃ τὴν Γῆν. Ἡ ἀσθένεια τοῦ ἀν-
 θρωπίνου νοῦ ἐπιζητεῖ θαῦμα ὅπως παγιωθῇ
 εἰς τὴν πίστιν. Τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς μυστη-
 ριώδους ταφῆς, ὁπότε μετέωρον ἄγεται πρὸς τὸ
 μνήμα τὸ ἀποκαθηλωθὲν σῶμα τοῦ Κυρίου, πα-
 ρασκευάζεται, ὑπὸ τῆς θείας βουλῆς ὑφαινόμε-
 νον, τὸ θαῦμα τὸ ἀσυλλήπτως συμπληροῦν
 πάντα τοῦ θείου μυστηρίου τὰ στάδια.

Ἄλγειναι ὥραι πλήρεις τρόμου, δισταγμοῦ, καὶ προσδοκίας διέρρευσαν. Οἱ Μαθηταὶ ἦσαν ἀνήσυχοι καὶ οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος οἱ τὸν διωγμὸν τῶν ἀνθρώπων ὑπαινιττόμενοι: «Ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος», «ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα ἵνα σκορπισθῆτε», ἀντήχουν ἔναυλοι εἰς τὰς περιδεεῖς ἀκοάς των. Ἐχθρική ἀτμοσφαῖρα σχηματίζεται πέριξ τῶν Ἀποστόλων. Ἐγκυμονοῦνται θύελλαι, καὶ λυσσῶσα τῶν Φαρισαίων ἡ διαβολὴ σφυρηλατεῖ τὸν κεραυνὸν εἰς τοῦ τυφλοῦ καὶ εὐαπατήτου ὄχλου τὸν ἄκμονα. Τάχιστα, τὴν στιγμὴν ταύτην ἴσως, ἢ ἀνθρωπίνως ἀπροστάτευτος κεφαλὴ τῶν Ἀποστόλων προσβάλλεται ὑπὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς μανίας ἢ τεχνικῶς, ὡς γνήσιοι Φαρισαῖοι, παρεσκευάσαν οἱ ὁμώνυμοι τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τοὺς ὑποκριτὰς αὐτοὺς Φαρισαίους, τοὺς βαφομένους ὠχροὺς διὰ νὰ δεῖξουν ὅτι ἐνήστευσαν, τοὺς ἐλεοῦντας ἐπιδεικτικῶς εἰς τρόπον ὥστε ὄχι ἢ ἀριστερά των, ἀλλὰ τὸ δημόσιον σύμπαν νὰ μανθάνῃ καὶ νὰ θαυμάζῃ τὴν ἐλεημοσύνην των, τοὺς καθαρίζοντας τὸ ἔξω τοῦ ποτηρίου, ἀκάθαρτον δὲ ἀφίνοντας τὸ ἔσω, εἶχεν ἀμειλίκτως μαστιγῶσει καὶ ἀποκαλύψει ὁ Κύριος. Καὶ οἱ ὑποκριταὶ οὗτοι Φαρισαῖοι, ἀνίσχυροι ν' ἀμυνθῶσι διὰ τοῦ λόγου, ἐμαίνοντο κατὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ Αὐτοῦ παραδοθέντος ἵνα σταυρωθῇ, ἐδυσσοδόμουν κατὰ τῶν Μαθητῶν Του.

Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως ὁ Πέτρος ἀρνεῖται τὸν Κύριον. Φωνεῖ ὁ ἀλέκτωρ. Ἀναμνησκεται ὁ Μαθητῆς, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἀναλύε-

ται εἰς πικρὰ δάκρυα. Ἄλλ' ἐν τῇ τακείσῃ ὑπὸ τῶν συγκινήσεων ψυχῇ του, ὑπὸ τὸ ἄρωμα τῆς μετανοίας, ἐπανευρίσκει ζῶντα πάλιν ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸν προσφιλῆ Ραββί.

Οἱ Μαθηταί, παταχθέντος τοῦ Ποιμένου, ἔντρομοι διεσκορπίσθησαν, διὰ τῆς πεποιθήσεως μόνης καὶ τοῦ πνεύματος κοινωνοῦντες ἐφεξῆς πρὸς τὸν θεῖον Διδάσκαλον. Τὸ πᾶν ἐτέλει ὑπὸ τὸ κράτος ἀγρίου φόβου. Ὁ Κεντηρίων ἠγγρύπνει. Οἱ Φαρισαῖοι ἔχαιρον, τοῦ αὐστηροῦ τιμητοῦ τῆς ὑποκρισίας αὐτῶν ἀπαλλαγέντες, οἱ ὀλίγοι πιστοὶ ἤλπιζον, καὶ οἱ Μαθηταὶ περιδεεῖς ἐπλανῶντο κεχωρισμένοι, ἐν ἀσασφεί πως προσδοκίᾳ. Ἡ πυγμὴ τοῦ Ρωμαίου ἀνθυπάτου ἠγείρετο ἀπειλητικῇ. Ἄλλ' ἡ παντοδύναμις χεὶρ τοῦ Θεοῦ ἐκτείνεται ὑπερθεῖν τοῦ Κόσμου. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, συντρίθει τοῦ Θανάτου τὰ κλειθρα, καὶ ὅτε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη, ἀρώματα φέρουσαι χωροῦσι πρὸς τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος, εὐρίσκουσιν αὐτὸν ἠνεωγμένον. Φωτὸς ἀκτινοβολία κατηύγαξε τὸ κενὸν τοῦ μνήματος. Ὁ ζῶν δὲν ἦτο πλέον μετὰ τῶν νεκρῶν. Ὁ Κύριος εἶχεν ἐγερθῆ, συνανεγείρων μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν αἰωνίας ζωῆς, τὰς οὐμωζούσας γενεὰς τῶν θνητῶν, σωθείσας ἤδη ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ Σταυροῦ τὴν θεῖαν προστασίαν.

Αἱ προφητεῖαι εἶχον πληρωθῆ. Τὸ μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως συνετελέσθη, καὶ ἡ νέα περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, τοῦ διὰ τῆς πίστεως τοῦ νέου δόγματος ἀνακαινισθέντος, ἄρχεται λαμπρῶς καὶ ἀνεσπέρως ἀνατέλλουσα

ἀπὸ τοῦ μνήματος, ἔνθα ἀπετέθη τὸ σῶμα τοῦ ἀναστάντος Κυρίου.

Ἀνέστη! Σωτηρίας καὶ Ἐλπίδος βάλλων φωνὴν ἐξαγγέλλει τὴν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τοῦ καταλυθέντος τάφου τοῦ ὁ Σωτήρ: «Θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». Γονυπετοῦσα ἡ λυτρωθεῖσα Πλάσις δέχεται τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα, καὶ πιστεύει εἰς αὐτό. Λύσας τὴν δουλείαν τοῦ σωματικοῦ καὶ ψυχικοῦ θανάτου ἀνύψωσε πρὸς Ἐαυτὸν ὁ Θεάνθρωπος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀνάγει πρὸς τὸν Πατέρα τὸν θνητὸν Κόσμον, καθαρθέντα ὑπὸ τοῦ Βαπτίσματος, καὶ ἁγνισθέντα ὑπὸ τὸ τίμιον αἶμα, τὸ ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἐκρεῦσαν. Καὶ τὸν Οὐρανὸν καταβιβάσας εἰς τὴν Γῆν, καὶ τὴν Γῆν ἀναβιβάσας εἰς τὸν Οὐρανόν, διὰ τῆς κλίμακος τοῦ Γολγοθᾶ, σώζει ταύτην δι' ἐκεῖνου. Ἀπὸ τῶν κόλπων τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ εὐλογεῖ τὸν Κόσμον, ὃν τοσοῦτον ἠγάπησεν, ἔνθα τοσοῦτον ἔπαθε, καὶ ὑπὲρ οὗ μαρτυρήσας ἀπέθανεν ἐν ὕδρει, ἠγέρθη ἐν δόξῃ, καὶ ἐλεύσεται ἐν Δικαιοσύνῃ, ἵνα κρίνῃ τὴν Γῆν.

Καὶ καλεῖ τὰ ἔθνη νὰ φύγωσι τὸ σκότος καί, ἀκολουθοῦντα Αὐτόν, νὰ ἔλθωσι πρὸς τὸ φῶς. «Ὁ ἀκουλουθῶν Ἐμὲ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ». Καὶ τὰ ἔθνη ἐνθουσιωδῶς προσέρχονται πρὸς τὸν ἀναστάντα Χριστόν, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναζῶντα εἰς νέον βίον, χωροῦσιν ὀπαδοὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ στρατιῶται τοῦ Ἰησοῦ. Πρῶτοι ἐκ τῶν πρώτων ἠγούονται οἱ Ἕλληνες. Μυστηριώδης δεσμὸς συνάπτει τὸν Ἕλληνικὸν Κόσμον πρὸς τὸν ἀρτιπαγῆ Χριστιανισμόν. Καὶ αἱ Ἀθῆναι διὰ τῆς δόξης, διὰ τῶν

περιφήμων Σχολῶν αὐτῶν, διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς φήμης, ἣτις οὐδέποτε ἔπαυσεν ὑμνοῦσα τὸ ἀθάνατον καὶ κλεινὸν ἄστυ, ἀποβαίνουσι ὁ Ἰωάννης τῆς Ἰουδαίας. Τὴν πόλιν αὐτῶν προσάγουσι πρὸς τὴν ἀγνώμονα πόλιν τοῦ Χριστοῦ οἱ συμπολίται τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος. Τὸ ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἐβαπτίσθη καὶ ἐδίδαξεν ὁ Κύριος, μιγνύουσιν, εἰς τὴν ἀτελεύτητον τῶν ὑδάτων ροήν, πρὸς τὸ νᾶμα τοῦ Ἰλισσοῦ, παρ' ᾧ ἀνακαθήμενος ἐν ἀπλότῃτι ὁ Σοφός, ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς του μυῶν αὐτοὺς εἰς τὰ ὑπέρτατα καὶ μεταφυσικώτερα τῶν μυστηρίων, ἅτινα, τέσσαρας αἰῶνας βραδύτερον, ἔμελλον ὀριστικῶς νὰ λυθῶσιν ἐν Παλαιστίνῃ, διὰ τῆς γεννήσεως, διὰ τῆς διδασκαλίας, διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ἐπῆρξεν ἄρα γε τῆς ἑταίρας Βουλῆς εὐνοὺς πρόνοια, τὸ ὅτι ὁ προνομιούχος Ἑλληνικὸς Κόσμος ἐγεώργησε πρῶτος καὶ παρεσκεύασε πρῶτος τὸ ἔδαφος, πρὸς τὴν ριζοβολίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ; Ἄλλ' ἄνευ Ἑλληνισμοῦ, ἢ κατ' ἀνθρώπον καὶ κατὰ γήϊνον νόμον διάδοσις τότε τοῦ Χριστιανισμοῦ θὰ ἐκρίνετο ἴσως προβληματική. Καὶ ἐν ταῖς ἀληθείαις τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδιαιτέραν ἐμποιεῖ αἰσθησθῆσιν ἢ προφητικὴ ρῆσις τῶν Ἰουδαίων οὔτινες, ὅταν ὁ Κύριος ἐξαγγέλλῃ εἰς τὰ πλήθη ὅτι «μικρὸν ἔτι μεθ' ὑμῶν εἰμί. Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσεται», διερωτῶσιν ἐξαποροῦντες ἀλλήλους «ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας;» Σκηπτροφόρος ἀηττήτως ἐν τῇ ἰδέᾳ καὶ τῇ γλώσσει του

ὁ ἀθάνατος Ἑλληνικὸς Κόσμος, τίς εἶδεν ἕαν, ἐκ θείας συγκαταβάσεως, δὲν ἀνεπτύχθη σὺ-
τως, ὥστε, ἐπερχομένου τοῦ ἐπηγγελμένου πλη-
ρώματος τοῦ χρόνου, νὰ ἀποθῆ αὐτὸς ὁ ἰσχυρό-
τερος καὶ τελεσιουργότερος εἰσηγητῆς τῆς νέας
θρησκείας;

Ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ὁ ἐνάρετος Ἀθηναῖος
Σοφός, ἔτοιμος νὰ ἀποθάνῃ «ἐν εὐφημίᾳ», βου-
λεύεται νὰ σπείσῃ διὰ τοῦ ὄργάνου τοῦ ἀδίκου
θανάτου του, ἤρεμος καὶ μετηρσιωμένος, σπον-
δὴν πρὸς τὸν ἐνιαῖον Θεόν. Διὰ τῶν φωτισθέν-
των ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τίς δύναται νὰ βεβαιώσῃ
ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν διώπτειε τότε τὸν Χριστὸν
καὶ τὴν Ἀλήθειαν, τὴν ἀντικρὺς ἀντιτιθεμένην
πρὸς τὸ ψεῦδος τῆς εἰδωλολατρείας, τὴν Χρι-
στιανικὴν Ἀλήθειαν τὴν ἀπὸ τοῦ Μεσσίου πη-
γάσαν καὶ νικῆσαν τὸν Κόσμον; «Καὶ
γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευ-
θερώσει ὑμᾶς».

Ἀνέστη. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. Εἰρήνη ἐπὶ
τῆς Γῆς, ζωὴ ἠθικὴ καὶ γαλήνη θεία καὶ
ἀτελεύτητος πέραν τῆς ἐφημέρου τοῦ κόσμου
τούτου καὶ ἀγωνιώδους ὑπάρξεως.

Ἡ Ἐριννὺς τῆς ἀμαρτίας, τοῦ πόνου, καὶ τοῦ
δισταγμοῦ ἀπεσπάσθη τοὺς ὀϊυχας. Καὶ ἀνίσχυ-
ρος νὰ βασανίξῃ συνείδησιν καὶ ψυχὴν, σφαδά-
ζει ἠττηθεῖσα ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἀναστάντος
Ἰησοῦ. Οἱ Οὐρανοὶ ἀνοίγονται εἰς εὐλογίαν. Καὶ
ὁ κατατροπωθεὶς ἠθικὸς καὶ σωματικὸς Θάνα-
τος, διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἀπογυ-
μνοῦται ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς φρίκης καὶ τῆς δυνά-
μεως αὐτοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἑορταστικαὶ Σημειώσεις.—Οἱ σεισμοὶ τῆς Χίου.
— Ἡ στρατιωτικὴ κατάληψις Ἑλλάδος καὶ
Θεσσαλίας. 1881.

Ἡ Ἀδελφὴ Μάρθα.— Ἀθηναϊκαὶ Νύκτες.
Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ.— Εὐρύταλος.— Ραγίσι.

Ἐπισημειώσεις τοῦ 1821. Ὁ Μῦθος τοῦ Προ-
μηθέως.

Πάρεργα φύλλα.— Ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ εἰς τὸν
Ἑλλάδα.— Ἡ Ἑλλάς.— Τὰ Τσουμέρκα.

Δημοσιευθέντα εἰς περιοδικὰ ἄλλα μὴ
ἐκδοθέντα ἔτι εἰς ἰδίους τόμους.

Κρήτη καὶ Κρητες.— Τὰ Κοιμητήρια τῶν Ἀ-
θηναίων.

Ἡ Φιλανθρωπία ἐν Ἀθήναις.— Νύκτες Φιλι-
πποῦ.

Βίον δόξαι.— Παραισθήσεις.

Σελίδες ἐκ τοῦ Καθημερινοῦ βίου.

Πολιτικαὶ Μελέται.— Ἡ πεντηκονταετηρίς τοῦ
Συντάγματος.— Ὁ Διάδοχος ἐν Συνταγμα-
τικῇ Πολιτείᾳ.— Ὁ μέλλον Βασιλεὺς.

Ἡρόδωτος καὶ Δεσποτὸς.— Ὁ Οἰδίπους.

Βροῦτος ὁ παιδοκτόνος.— Φραγκίσκος τὰ Ρίμνι.

Ἡ Δεσποτὸς.— Ὁρφεὺς καὶ Εὐρυδίκη.

Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα.— Τὸ ἄλμα τῆς Σοφοῦς.

Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Περασφόνης.— Πομπαια Σαβίνα.

Ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.— Ἡ

Ἑλλάς.

Ὁ θάνατος τοῦ Καίσαρος.— Γαλιλαίου.

Ὁ θάνατος τοῦ Διόσκου.

Ὁ Νάβις.— Ἡ Κρήνη.— Βενετοκράτης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020451